

Kaj je delo razvojnih ambulant?

Zgodnja obravnava otrok s posebnimi potrebami in njihovih družin

Kaj je?

Zgodnja obravnava predšolskih otrok s **posebnimi potrebami** in predšolskih otrok z **rizičnimi dejavniki** je celostna obravnava otrok in njihovih družin. Gre za otroke in njihove družine, ki potrebujejo posebno pozornost in skrb zaradi dejavnikov tveganja za razvoj oziroma z opaženimi odstopi v razvoju.

Kje se izvaja?

V razvojnih ambulantah z vključenim centrom za zgodnjo obravnavo, v javnih vrtcih in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodih, socialno varstvenih zavodih, centrih za socialno delo, centrih za duševno zdravje in svetovalnih centrih.

Cilji obravnave

Nadomestiti primanjkljaje oziroma maksimalno spodbuditi otrokove dane možnosti, da dosežemo optimalno prilagoditev otroka na razvojno motnjo in največjo stopnjo neodvisnosti otroka.

Okrepimo zmogljivost družine, spodbudimo socialno vključenost otroka in družine, ter z vsem tem vplivamo na čim boljšo kakovost življenja otroka in njegove družine.

Vključitev družine

Pri obravnavi otroka je potrebna vključitev celotne družine z upoštevanjem njenih potreb in zmožnosti.

Za koga?

Za otroke v predšolskem obdobju, ki potrebujejo posebno pozornost in skrb zaradi dejavnikov tveganja za razvoj oziroma opaženimi odstopi v razvoju in za njihove družine.

Tovrstni dejavniki tveganja in odstopi v razvoju so lahko prepoznani v okviru družine, v zdravstvenem sistemu, v okviru izvajanja preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni oziroma pregledov znotraj tega okvira in drugih obravnav v vrtcu, v vzgojno-izobraževalnem zavodu, socialnovarstvenem zavodu ali v okviru storitev centrov za socialno delo.

- otroci z rizičnimi dejavniki

Otroci z rizičnimi dejavniki v predšolskem obdobju so otroci, pri katerih obstajajo rizični dejavniki* za razvojne primanjkljaje, zaostanke, ovire oziroma motnje.

*Rizični dejavniki so dejavniki, ki nastanejo v nosečnosti, med rojevanjem ali takoj po porodu, in bi lahko vplivali na kasnejši otrokov razvoj. Lahko se pojavijo tudi kasneje zaradi bolezni ali slabega socialno-ekonomskega položaja družine.

- **otroci s posebnimi potrebami**

Otroci s posebnimi potrebami v predšolskem obdobju so otroci z razvojnimi zaostanki, primanjkljaji, ovirami oziroma motnjami na telesnem, spoznavnem, zaznavnem, socialno-čustvenem, sporazumevalnem področju ter otroci z dolgotrajnimi boleznimi.

Obravnave

Storitve zgodnje obravnave izvajajo centri za zgodnjo obravnavo, porodnišnice ali druge zdravstvene ustanove, v okviru javne mreže tudi javni vrtci in drugi vzgojno-izobraževalni zavodi, socialnovarstveni zavodi, centri za socialno delo, centri za duševno zdravje, svetovalni centri in drugi zavodi oziroma ustanove.

Za posameznega otroka se določi multidisciplinarni tim iz članov, ki so pomembni za pomoč otroku in družini s področja zdravstva, vzgoje, izobraževanja in socialnega varstva.

Storitve se lahko izvajajo tudi na domu, če multidisciplinarni tim ugotovi, da je takšno izvajanje storitve potrebno.

Obravnave v razvojni ambulanti s centrom za zgodnjo obravnavo

- Pri otrocih z rizičnimi dejavniki, atipičnim razvojem, blago nepravilno razvojno-nevrološko simptomatiko je potrebno le spremljanje razvoja oziroma svetovanje/pogovor s starši.
- Pri otrocih z manjšimi znaki nevrološke disfunkcije, otrocih z neznačilnim/pomanjkljivim razvojem so potrebne prehodne obravnave v okviru multidisciplinarnega tima.
- Otroci z nenormalno nevrološko simptomatiko, upočasnjem ali izrazito disharmoničnim razvojem, prepoznanimi sindromi, senzornimi in drugimi okvarami skupaj z družinami potrebujejo dolgotrajno celostno obravnavo. Obravnava se izvaja v okviru multidisciplinarnega tima, v sodelovanju z vrtci, nevladnimi organizacijami, centri za socialno delo.

Izvajalci znotraj razvojne ambulante s centrom za zgodnjo obravnavo:

- **Zdravnik**

Zdravniki v centru za zgodnjo obravnavo so praviloma specialisti pediatri z dodatnimi znanji o razvoju otroka in zgodnji obravnavi.

Ob prihodu v center za zgodnjo obravnavo se zdravnik pogovori s starši o poteku nosečnosti, poroda in dosedanjega razvoja ter o skrbih v zvezi z razvojem otroka.

Med pregledom opazuje otrokovo gibanje in igro, oceni socialno interakcijo otroka, komunikacijo, vidno in slušno zaznavanje, otrokove grobo-motorične in fino-motorične spretnosti ter glede na razvoj igre posredno tudi otrokove kognitivne sposobnosti. Po pregledu se pogovori s starši in jim razloži svoja opažanja. Poda nekaj osnovnih nasvetov glede nege in ustreznega sodelovanja z otrokom pri vsakodnevni aktivnostih.

V primeru opaženih odstopanj na enem ali več področjih razvoja se s starši pogovori o možnosti vključitve v obravnave v okviru multidisciplinarnega tima, ki so pomembni za pomoč otroku in družini s

področja zdravstva, vzgoje in izobraževanja in socialnega varstva. Po potrebi, v dogovoru s starši, otroka napoti na nadaljnjo diagnostično in terapevtsko obravnavo k ustreznim specialistom.

- **Medicinska sestra**

Medicinska sestra je običajno prva oseba s katero se srečajo starši v centru za zgodnjo obravnavo. Odgovorna je za vodenje čakalne knjige, za razvrščanje napotnic, naročanje in urejanje dokumentacije. Deluje v timu z zdravnikom, starše in otroka pripravi na pregled, sodeluje pri pregledu in se povezuje s člani širšega tima glede organizacije timskih pregledov in sestankov.

- **Fizioterapevt**

Fizioterapevt zaposlen v centru za zgodnjo obravnavo ima opravljen izpit iz specialnih znanj razvojno nevrološke obravnave. Pri svojem delu uporablja različne tehnike, katerih glavni cilj je izboljšati čutno-gibalno izkušnjo. Dojenčkom pomaga osvojiti pravilen način gibanja, preprečuje oziroma odpravlja patološke vzorce gibanja in jih uči dosegati mejnike normalnega razvoja v vzorcih gibanja z aktiviranjem vzravnalnih, podpornih in ravnotežnostnih reakcij. Prav tako uporablja različne fizioterapevtske tehnike pri malčkih in otrocih, ki imajo primanjkljaje v grobi motoriki. Poudarki so na vzpostavljanju pravilne poravnave telesne osi, občutenju vzorcev gibanja, kjer se aktivira center telesa.

Pri vsem tem se gradi pravilna telesna shema, ki vpliva na izboljšanje izvajanja funkcijskih aktivnosti, gibanja in posledično kvalitete življenja. Pomemben del obravnave je tudi učenje staršev za pravilno sodelovanje z otrokom, kar vključuje učenje terapevtskega rokovanja in svetovanje glede uporabe primernih pripomočkov. Pri svojem delu sodeluje s člani tima, s katerimi išče najboljše rešitve za posameznega otroka.

- **Delovni terapevt**

Delovni terapevt zaposlen v centru za zgodnjo obravnavo ima opravljen izpit iz specialnih znanj razvojno nevrološke obravnave. Delovna terapija je zdravstvena stroka, ki s specifičnim terapevtskim pristopom pomaga otroku, da se preko igre in namenskih aktivnosti čim bolj uspešno vključi v vsakdanje življenje.

Preko igre pomaga otroku graditi čutno-gibalne izkušnje in prenos le teh v vsakdanje aktivnosti. Pri otroku prepozna senzorne motnje in pomaga integrirati senzorne sisteme. Svetuje pri izbiri igrač, pripomočkov, prilagoditvah aktivnosti in okolja.

- **Logoped**

Logoped zaposlen v centru za zgodnjo obravnavo ima opravljen izpit iz specialnih znanj razvojno nevrološke obravnave. Delo logopeda v okviru zgodnje obravnave zajema:

- preprečevanje in zgodnjo obravnavo zaostankov in motenj na področju komunikacije, govora in jezika;

- iskanje učinkovitih, funkcionalnih strategij na področju komunikacije, govora in jezika – za izboljšanje kakovosti življenja.

Poleg področja govora, jezika in komunikacije pa se logoped v centru za zgodnjo obravnavo ukvarja tudi s težavami na področju hranjenja in požiranja. Ključno je svetovanje staršem in ostalim osebam v otrokovem okolju.

- **Specialni pedagog**

Je strokovnjak, čigar delo se osredotoča na specialno-pedagoške obravnave otrok s primanjkljaji na področjih spoznavnega, motoričnega, govorno-jezikovnega in socialnega razvoja ter prilagojenega vedenja. Pomemben spekter dela specialnega pedagoga predstavljajo tudi ocenjevanje otrokovih potreb in potreb družin ter svetovanje o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami v ustrezne vzgojno-izobraževalne ustanove.

Specialni pedagog svetuje staršem in jim predstavi ustrezne igre, didaktični material in dejavnosti, s katerimi otrok v domačem okolju lahko krepí močna področja in razvija šibkejša. Na podlagi dela z otrokom specialni pedagog sodeluje tudi s pedagoškimi delavci v vzgojno-izobraževalnih institucijah – predlaga prilagoditve in način izvajanja prilagoditev znotraj vzgojno-izobraževalnega procesa.

- **Socialni delavec**

Socialni delavec prevzema vlogo povezovalnega člana/koordinatorja med starši oziroma družino in strokovnimi delavci na področju zdravstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja in nevladnih organizacij. Starše informira o različnih oblikah pomoči in pravicah, ki jih imajo kot starši/družina otroka s posebnimi potrebami ter kje, kdaj in kako jih uveljavljajo. Družini pomaga prepoznavati potrebe in želje, krepiti njene zmogljivosti ter vključevati in ohranjati njena močna področja. Socialna delavka deluje v dogovoru s starši po načelu zaupanja, spoštovanja in sodelovanja.

Kot koordinator pomoči družini le tej nudi informacije glede socialno varstvenih storitev in javnih pooblastil v skladu s področno zakonodajo ter glede drugih nalog, ki jih centrom za socialno delo nalagajo drugi predpisi. Posreduje priporočila multidisciplinarnega tima izvajalcem zgodnje obravnave, sodeluje s strokovnimi delavci vrtcev in zavodov, ki izvajajo predšolsko vzgojo ter skrbi za izmenjavo informacij. Koordinatorja pomoči družini v dogovoru s starši določi zdravnik.

- **Psiholog**

Psihološka obravnava otrok je usmerjena na različna področja delovanja otroka in družine. V terapevtskem procesu družini nudi podporo, spodbuja osebno, medosebno zaupanje ter krepí posamezne družinske člane, ki doživljajo različne oblike stisk. Poleg dela, ki se osredotoča na družino, psiholog izvaja tudi preglede otrok. Psihološki pregledi so usmerjeni v ugotavljanje otrokovih aktualnih kognitivnih, vedenjskih, čustvenih zmognosti, socialnih veščin in prilagoditvenih

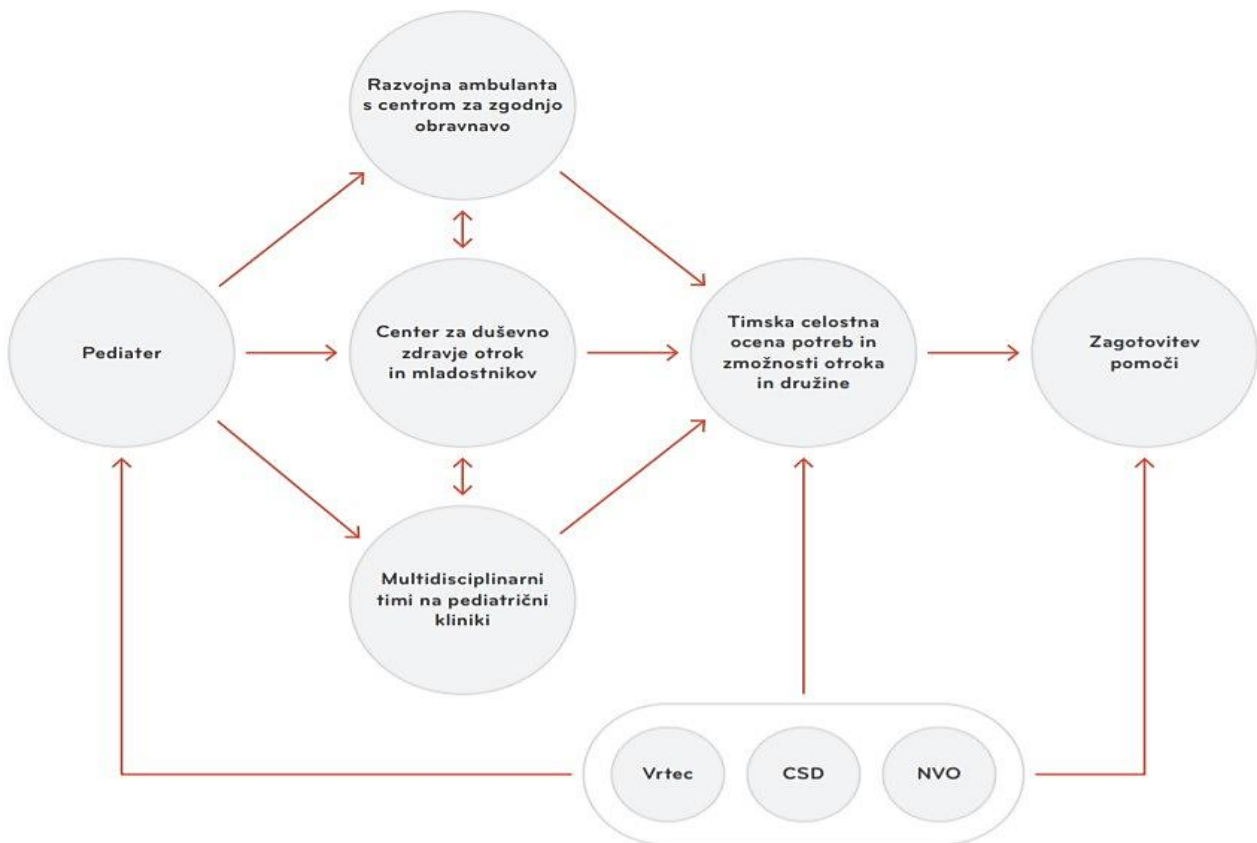
sposobnosti. Psiholog staršem svetuje v zvezi z otrokovim razvojem, jih usmerja in po potrebi spremlja otrokov nadaljnji razvoj.

- **Predstavnik druge družine za pomoč družini**

Na predlog staršev otroka lahko za podporo in svetovanje družini na sestankih multidisciplinarnega tima sodeluje tudi predstavnik družine otroka, ki je tudi starš otroka s posebnimi potrebami ali rizičnimi dejavniki in ima izkušnje s področja zgodnje obravnave. Predstavnik družine je dolžan zagotoviti varovanje osebnih podatkov družine. Starši ga lahko izberejo s seznama predstavnikov družine in ga v času zgodnje obravnave lahko zamenjajo ali se mu odpovejo.

Sodelovanje služb

Družine z otroki z nenormalno nevrološko simptomatiko, upočasnjanim ali izrazito disharmoničnim razvojem, prepoznanimi sindromi, senzornimi in drugimi okvarami potrebujejo dolgotrajno celostno obravnavo v okviru multidisciplinarnega tima, v sodelovanju z vrtci, centri za socialno delo (CSD) in nevladnimi organizacijami (NVO).

Kratek opis služb

- **Vrtci**

Predšolsko vzgojo v vrtcih izvajajo javni in zasebni vrtci. V vrtce se vključujejo otroci, ko dopolnijo starost 11 mesecev pa do vstopa v šolo. Predšolska vzgoja ni obvezna. Nacionalni dokument, ki predstavlja strokovno podlago za delo v vrtcih je kurikulum za vrtce. Cilj kurikula je večje upoštevanje človekovih in otrokovih pravic, upoštevanje različnosti in drugačnosti otrok. Otrokom s posebnimi potrebami je v vrtcu zagotovljena pomoč v okviru Navodil h kurikulumu za vrtce v programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo in prilagojenih programih vrtcev.

Več informacij: [Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport](#)

- **Centri za socialno delo**

Center za socialno delo je javni socialno zdravstveni zavod, ki skrbi za izvajanje socialno varstvene politike in je pristojen za izvajanje socialno varstvenih storitev in nalog po javnem pooblastilu ter nalog, ki jih nalagajo drugi predpisi.

Starši otroka s posebnimi potrebami imajo na podlagi Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih poleg pravic iz posameznih področij še možnost uveljavljanja pravic:

- **Iz zavarovanja za starševsko varstvo;**
 - podaljšanje starševskega dopusta,
 - pravica do krajšega delovnega časa,
- **do družinskih prejemkov;**
 - dodatek za nego otroka,
 - delno plačilo za izgubljeni dohodek,
- **do denarnih prejemkov, subvencij in plačil,**
- **do ukrepov za zaščito otroka v primeru ogroženosti/zanemarjanja/nasilja.**

- **Nevladne organizacije**

Društvo distrofikov Slovenije

Društvo za pomoč osebam z motnjami v razvoju Vesele nogice

Zveza Sožitje zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju

Društvo Vita za pomoč po nezgodni poškodbi glave

Avtizem – Združenje bodi ZDRAV

Zavod Modri December

Združenje gluhoslepih Slovenije DLAN

Društvo Liga proti epilepsiji

Sonček Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije

- Gorenjsko društvo za cerebralno paralizo Sonček
- Zasavsko društvo za cerebralno paralizo Sonček
- Društvo za cerebralno paralizo Dolenjske in Bele krajine Sonček
- Društvo za cerebralno paralizo Ptuj in Ormož Sonček

Seznam razvojnih ambulant s pridruženimi centri za zgodnjo obravnavo v Sloveniji

Seznam povezav do delujočih razvojnih ambulant z vključenim centrom za zgodnjo obravnavo v Sloveniji, kjer lahko dobite osnovne informacije in usmeritve.

[ZD Koper](#)

[ZD Postojna](#)

[ZD Krško](#)

[ZD Ljubljana](#)

- [Center](#)
- [Vič-Rudnik](#)
- [Bežigrad-Črnuče](#)
- [Šiška](#)

- [Moste-Polje](#)

[ZD Domžale](#)

[ZD Trbovlje](#)

[ZD Idrija](#)

[ZD Slovenska Bistrica](#)

[SB Ptuj](#)

[ZD Ormož](#)

[SB Murska Sobota](#)

[ZD Novo mesto](#)

[ZD Velenje](#)

[SB Slovenj Gradec](#)

[Stara Gora](#)

[ZD Maribor](#)

[ZD Celje](#)

Osnovno zdravstvo Gorenjske

- [ZD Jesenice](#)
- [ZD Radovljica](#)
- [ZD Kranj](#)
- [ZD Škofja Loka](#)

Vir:

<https://zdaj.net/novorojenec-in-dojenec/zgodnja-obravnavo-otrok-s-posebnimi-potrebami-novorojenec-in-dojenec/zgodnja-obravnavo-otrok-s-posebnimi-potrebami/>